

Óvodáskorú gyermekek fejlődésének nyomon követése

Összeállította: a Budapesti POK óvodai szaktanácsadói

2016. december

Készítették:

Barkóczy Mariann

Dr. Böjtös Zoltánné

Hamvasné Bögre Julianna

Gerencsér Zita

Gáspár Jánosné

Óvodai szaktanácsadók által összeállított szakmai anyag

TARTALOMJEGYZÉK

I. Az óvodáskorú gyermekek fejlődésének nyomon követése

1. Jogszabályi háttér

2. Pedagógiai mérés, értékelés elméleti megközelítése

3. A gyermeki fejlődés figyelemmel kísérésének területei

a) Szociális, érzelmi fejlettség mutatói

b) Értelmi fejlettség mutatói

c) Mozgásfejlettség mutatói

d) Beszédfejlettség mutatói

II. A fejlődést nyomon követő dokumentáció

1. A dokumentáció tartalma

2. A gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentum kidolgozásához javasolt módszerek, a rögzített eredmények felhasználása

3. A fejlődést nyomon követő dokumentum elkészítési szempontjainak ajánlása, a számszerűsíthető mérés megvalósításának egy lehetséges módja, az eredmények felhasználása

a) A fejlődést nyomon követő dokumentum elkészítési szempontjainak ajánlása

b) A számszerűsíthető mérések megvalósításának és azok szintenkénti összehasonlíthatóságának egy lehetséges módja

c) Az eredmények felhasználásának lehetőségei a különböző szinteken

III. A gyermeki fejlődés nyomon követésének értékelése, elemzése az intézményi önértékelés és tanfelügyeleti eljárás folyamán

IV. Felhasznált irodalom

V. Melléklet

Játékörvek a gyermekek megismeréséhez, a fejlődés nyomon követéséhez

I. Az óvodáskorú gyermekek fejlődésének nyomon követése

„Csak azt a gyereket tudom tanítani, akit megismertem.”
(Montessori)¹

1. Jogszabályi háttér

→ 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

26. A köznevelési intézményekben nyilvántartott és kezelt személyes és különleges adatok

41.§ (4) A köznevelési intézmény a gyermek, tanuló alábbi adatait tartja nyilván:

c) a gyermek óvodai fejlődésével kapcsolatos adatok,

(8) A gyermek, a tanuló

b) óvodai fejlődésével, valamint az iskolába lépéshez szükséges fejlettségével kapcsolatos adatai a szülőnek, a pedagógiai szakszolgálat intézményeinek, az iskolának, továbbítható.

35. A pedagógus kötelességei és jogai

62. § (1) A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése.....,

f) a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről,

42. A szülő kötelességei és jogai

72. § (1) A szülő kötelessége, hogy

a..., együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét,

(5) A szülő joga különösen, hogy

b) gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon

→ 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

IV. Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

→ 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

23. Az óvodás gyermek fejlődésének figyelemmel kísérésével kapcsolatos szabályok

63. § (1) Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi és írásban rögzíti. Az óvodás gyermek fejlődéséről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

(2) Ha a gyermeket nevelő óvodapedagógus a gyermek iskolába lépéshez szükséges fejlettségének elérése érdekében indokoltnak tartja, az óvoda vezetője tájékoztatja a szülőt az Nkt.

72. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt kötelességekről, továbbá a kötelességek nem megfelelő teljesítéséből eredő következményekről, valamint az Nkt. 72. § (4) bekezdésében foglalt jogokról.

¹ Dr. Bakonyi Anna Mérés-értékelés az óvodában? Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése (2012-13 Bővített, átdolgozott változat) (www.kpszti.hu/o/gyermek_fejlodes/1.ppt 2017.01.09.)

(3) Amennyiben a szülő az óvoda döntésében foglaltaknak önként nem tesz eleget, az óvoda vezetője az Nkt. 72. § (1) bekezdés a) pontjában, valamint (4) bekezdésében foglaltak alapján a szülői egyet nem értést alátámasztó nyilatkozat megküldésével értesíti a gyermek lakóhelye szerint illetékes kormányhivatalt.

(4) Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.

93/A. § (1) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

(2) A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza

a) a gyermek anamnéziséit,

b) a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,

c) a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,

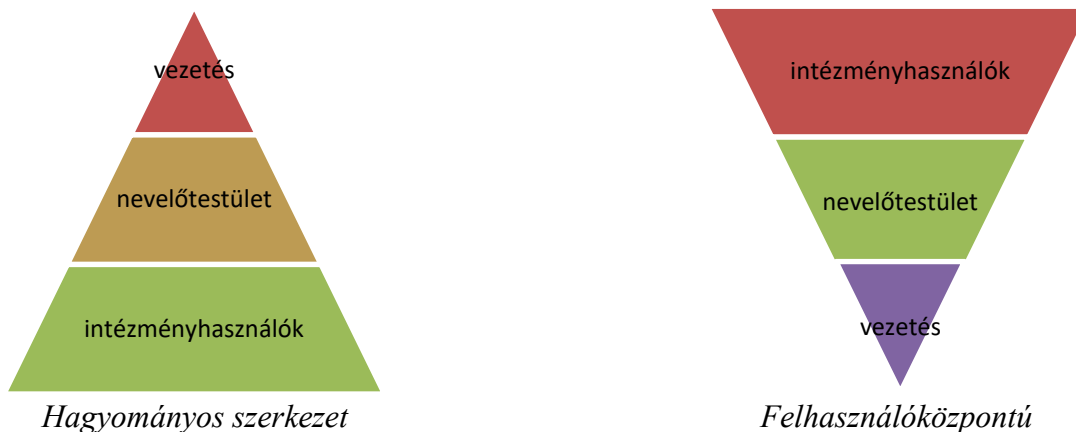
d) amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,

e) a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,

f) a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

2. Pedagógiai mérés, értékelés elméleti megközelítése

A minőségközpontú szemlélet előtérbe kerülésével az oktatásban megnőtt a jelentősége a pedagógiai mérés, értékelésnek. A hagyományos oktatási-nevelési intézmények szerkezetét felváltotta a felhasználó központú felépítés (Oktatási-nevelési intézmények szerkezetének változása 1. ábra)

Oktatási-nevelési intézmények szerkezetének változása 1. ábra²

A hazai pedagógiai értékelési gyakorlatban is szemléletváltás figyelhető meg. Növekszik az igény a kimeneti szabályozást hatékonyabban segítő diagnosztikus funkció működtetésére. Az oktató-nevelő munka folyamatos fejlesztésében, eredményességében kulcsszerepet tölthetnek be a pedagógiai értékelés, tesztelés diagnosztikus módszerei. A diagnosztikus értékelés a tanulás, a képességfejlesztés és- fejlődés szabályozásában, a tennivalók tervezésében hatékonyan

² Czédliné Bárkányi Éva – Pedagógiai értékelés (Szegedi Tudományegyetem 2011)

www.jgypk.u-szeged.hu/tamopb/download/tananyag/Pedagogiai_ertekeles.docx 2017.01.10.

segítheti a gyakorló pedagógusok, és az intézményvezetés munkáját. Ezáltal erősödik a szakemberek által kidolgozott standardizált mérőeszközök iránti igény.

Elvárás, hogy a diagnosztikus mérőanyag, mint a kimenet szabályozás lehetséges eszköze, legyen képes pontos információt adni a gyermekek ismereteiről, képességeiről, a pedagógusok szakmai munkája szempontjából hatékony segítséget nyújtson az ismeretátadás és a fejlesztés tervezéséhez. A mérőanyagokkal történő értékelés lehetőséget ad az intézmények gyermekeinek, csoportjainak összehasonlítására.

Báthory Zoltán megfogalmazásában a „pedagógiai értékelés nem más, mint a pedagógiai információk szervezett és differenciált visszajelentésének elmélete és gyakorlata.” Az értékelés lényege a cél és hatás közötti viszonyítás. Az értékelés a nevelési módszerek közé tartozik, és külső szabályzó szerepet tölt be a személyiségfejlődésben/fejlesztésben. Az értékelés információkat ad arról, hogy mely célokat, milyen szinten sikerült elérni.

Funkciói:

- a tanulás ösztönzése, a teljesítmények minősítése,
- a gyermekek motiválása,
- a pedagógiai folyamat közvetlen szabályozása, a pedagógusi hatékonyság visszajelzése az ismeretátadás szervezésével, tervezésével kapcsolatban
- a nevelési tervek, programok bevalásának vizsgálata, az intézmény pedagógiai eljárásainak hatékonysága (közvetett szabályozás)

Tyler értékelési modellje szerint a nevelésben – oktatásban három alapvető elemmel kell számolni, ezek között dinamikus kölcsönkapcsolat van.

1. célokkal, amelyeket a gyermekeknek a nevelési-oktatási programon keresztül kell elérniük
2. a gyermekek tanulási tapasztalataival, amelyek egyéni vagy csoportos tevékenységből származhatnak
3. értékeléssel, amelynek során megállapíthatók, hogy a gyermekek elérték-e a kitűzött célokat.

Értékelés típusai:

- ✓ **Formatív (segítő, fejlesztő):** a tanítás-tanulási folyamat állandó kísérője, információt ad a gyermeknek, pedagógusnak a tanulás következő lépéseiről, s ez által ösztönözzön, az eredményes tanulást elősegítse. Alapvetően a folyamat közbeni irányítást, segítséget tűzi ki célul a tanulási sikerek megerősítését, a tanulási hibák és nehézségek differenciált feltárását.
- ✓ **Szummatív (lezáró, minősítő):** szintek megállapítása, minősítés, kategorizálása a gyermekeknek, a tudás globális értékelése. Egy-egy nevelési-oktatási szakasz záróaktusa, célja az összegzés, a záró minősítés. A tanulókat szelektálja, szűri. Hatékonyságának alapfeltétele, hogy objektív, hiteles és megbízható adatokat nyújtson.
- ✓ **Diagnosztikus (helyzetfeltáró):** a tudás tartalmi és strukturális feltérképezése azzal a céllal, hogy az eredmények, hiányosságok oka feltárható legyen. A különböző pedagógiai döntések, beavatkozások, fejlesztések előtt a döntéshozók (pedagógusok) részletes információkat szerezzenek arról, hogy a gyermekek milyen feltételekkel kezdik a nevelés-oktatás adott szakaszát, megfelelnek-e az elvárásoknak, melyek azok a területek, ahol lemaradtak ahol kiemelkedők. A diagnózis kiterjedhet értelmi képességekre, az affektív és pszichomotoros területekre egyaránt. A pedagógiai diagnózis értelmében a diagnosztizálás 5 feladata a tanulás hatékonyságának javítása (a tanulási problémák feltárása, elemzése, értelmezése alapján), mint az objektív, megbízható minősítés módszereinek kidolgozása.

A diagnosztikus értékelés eszközei: - tesztek - kérdőívek - megfigyelés - interjúk – dokumentumelemzés, adatok elemzése.

3. A gyermeki fejlődés figyelemmel kísérésének területei

„A korai nevelés a legfontosabb. Amit az ember gyermekként lát, az segíti egész életében, hogy a jó felé orientálódjék.”
(Brunszvik Teréz)³

Az óvodáskor az a kor, amikor még minden lehetséges, és amikor talán minden eldől...

a) Szociális, érzelmi fejlettség mutatói (megfigyelésre javasolt képességek és az azokhoz kapcsolódó részképességek)

- *Érzelmi élet* (alapvető érzelmi állapota, temperamentum, érzelmek kifejezése, mások érzelmeinek felismerése)
- *Akarat* (akadályok leküzdése, szabálytudat, késleltetés, monotóniatűrés, kudarctűrés, feladattudat)
- *Szociális képességek: önismeret, énkép, önértékelés, szabályokhoz való viszony* (önértékelés, önbizalom, önfegyelem, önértékelés, normákhoz-szabályokhoz való viszonyulás)
- *Kapcsolatai felnőttekkel, társakkal* (kapcsolatteremtés felnőttekkel, társakkal, közösséghez való viszonyulás jellemzői, konfliktusmegoldás)
- *Tevékenységekhez való viszony, önállóság, érdeklődés* (kezdeményezőkézség, motíváltság, kitartás, tevékenységvégzés közbeni önállóság, munkatempó, együttműködés, szervezőképesség, érdeklődés: iránya, területei)

Javasolt módszerek*: beszélgetés, megfigyelés, cselekedtetés

b) Értelmi fejlettség mutatói (megfigyelésre javasolt képességek és az azokhoz kapcsolódó részképességek)

- *Érzékelés* (látás, hallás, szaglás, ízlelés, bőrérzéklek: tapintás, hőmérsékletérzékelés, fájdalom érzékelése)
- *Vizuális észlelés* (szemmozgás tudatos kontrollja, vizuális zártság, vizuális időrendiség, sorrendiség-ritmus, alak-háttér differenciálás, rész-egész viszony felismerés, alak-állandóság, formafelismerés: szín-forma-nagyság differenciálás, csoportosítások, hasonlóság-különbség felismerés,)
- *Taktilis, mozgásos és térészlelés, időészlelés* (testrészek, tárgyak felismerése, érzetek azonosítása, test mozgásának észlelése, testhelyzet észlelése, térbeli helyzet felismerése, időrendiség felismerése, időbeli relációk megértése)
- *Auditív észlelés* (közvetlen környezet hangjainak felismerése, dallam, ritmus felismerés, *lásd még a beszédészlelés területénél)
- *Keresztcsatornák működése* (különböző ingerek átfordításának képessége: vizuális-auditív-mozgásos-tapintásos csatornák közötti átkapcsolás)
- *Gondolkodás, tájékozottság, számolási képességek* (analízis-szintézis, absztrahálás, összehasonlítás, összefüggések felismerése, általánosítás, konkretizálás, rendszerezés, következtetés, ok-okozati viszonyok felismerése, csoportosítás, válogatás, szabályalkotás, problémamegoldás, általános tájékozottság, számolási képességek: számsor ismeret, mennyiség és számfogalom)
- *Képzlet* (képzlet: spontán, irányított, alkotó)

³ Óvodamúzeum honlap www.ovodamuzeum.hu/viewpage.php?page_id=5 2017.01.09.

- *Figyelem* (spontán, irányított: terjedelem, tartósság, megosztottság, szándékosság, feladattudat, feladattartás)
- *Emlékezet* (rövid-hosszútávú memória, vizuális-auditív-taktilis-motoros: felidézés, sorrendiség)

Javasolt módszerek*: beszélgetés, megfigyelés, mesélés, cselekedtetés, közös játék társasjátékkal, kártyával, puzzle, memória, képes könyvek

c) Testi érettség, mozgásfejlettség mutatói (megfigyelésre javasolt képességek és az azokhoz kapcsolódó részképességek)

- *Fizikális adatok* (alkati jellemzők, testi fejlődés zavarai)
- *Nagymozgások kivitelezése, mozgáskoordináció, kondicionális képességek* (elemi nagymozgások kivitelezése: pl. járások, futások, kúszás, mászás, stb., egyensúlyérzék, szem-kéz, szem-láb koordináció, kondicionális képességek: erő, állóképesség, ügyesség-hajlékonyság, gyorsaság)
- *Laterális dominancia* (szem-kéz-láb-fül dominancia)
- *Testtudat, térbeli tájékozódás* (önismeret, tájékozódás saját testen: testrészek ismerete, önmagához való viszony, testhatárok érzékelése, irányok differenciálása saját testhez mérten, tájékozódás térben: irányok differenciálása, mozgásminták utánzása,
- síkbeli tájékozódás: irányok differenciálása a síkban, megfelelő haladási irányok).
- *Finommotorika* (eszközhasználat, két kéz koordinációja, ujjak egymástól független mozgatása, grafomotorika: helyes ceruzafogás, testtartás, kéztartás, rajzmozgás lendületessége, nyomaték, vonaltartás, forma kivitelezés, emberábrázolás részletezettsége, arányosság mutatói, *beszédmotorika-lásd: beszéd területnél).

Javasolt módszerek*: megfigyelés mozgásos tevékenységek alkalmával, együttjátás, labdázás, gyöngyfüzés, rajzos tevékenységek, emberábrázolás, családrajz, stb....

d) Beszédfejlettség mutatói (megfigyelésre javasolt képességek és az azokhoz kapcsolódó részképességek)

- *Beszédmotorika, beszédkedv, beszédstílus* (beszédhangok képzése, tiszta kiejtés, érthető beszéd, beszédkedv, metakommunikáció, beszédstílus: beszédtempó, hangszín, hanglejtés, beszédritmus, beszédfolyamatosság, hangerő)
- *Beszédészlelés* (beszédhangok azonosítása, szavak egészének felismerése, szavak azonosságának-különbözőségének felismerése, hangok helyes sorrendisége, ritmuskészség)
- *Beszédértés* (szavak, mondatok, történetek jelentésének megértése, lényeg kiemelés)
- *Szókincs* (aktív/passzív szókincs, relációs szókincs)
- *Grammatika* (mondatalkotás, szövegalkotás, szórend, szóbeli kifejezőkészség)

Javasolt módszerek*: beszélgetés, megfigyelés, mesélés, képeskönyv nézegetés

*Az V. **Mellékletben** található játékötlek a különböző területek megfigyeléséhez, a gyermeki fejlődés nyomon követéséhez nyújthatnak segítséget az óvodapedagógusoknak.

II. A fejlődést nyomon követő dokumentáció

1. A dokumentáció tartalma

A gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentáció kialakításakor arra kell törekedni, hogy olyan megfigyelési szempontokat tartalmazzon, amelyek segítik a fejlődés várható jellemzőinek feltárását. A gyermek fejlettségének elemzését végezzük az óvodáskor végére elérendő fejlettségi mutatók és az önmagához viszonyított fejlődés mentén. A dokumentáció része a gyermek anamnézise, a családlátogatásról, fogadóórákról készített feljegyzések, az emberrajz, családrajz elemzések, ill. csatolhatók hozzá más feljegyzések, gyermekmunkák is.

A gyermekek fejlődését nyomon követő kötelező dokumentumnak összhangban kell lennie az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával, a helyi pedagógiai programmal, valamint a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelettel: olyan nyomon követő dokumentáció szükséges, melynek tartalmaznia kell a gyermek fejlettségi szintjét, a fejlődés ütemét, a differenciált nevelés irányát, a gyermek anamnézisének, a fejlődési mutatókat, egyéb megfigyeléseket, a fejlődést segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt. Amennyiben szakértői vizsgálatra is sor került, akkor annak megállapításait, a fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait, a felülvizsgálat megállapításait, és a szülői tájékoztatás feljegyzéseit.

Az óvodás gyermek fejlődésének dokumentálására nincs egységes sablon, az intézmények saját hatáskörben döntenek el, hogy a jogszabályoknak és az előírásoknak megfelelően, milyen dokumentumot állítanak össze. Elérhető több minta dokumentum is, melyek segítségével saját intézményünkre vonatkozóan készíthetjük el a gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentumot. A fejlődés mutatóinak meghatározásához nyújt segítséget az Oktatási Hivatal által kidolgozott sablon:

- *Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez c. dokumentum Óvodai nevelés Kiegészítő Útmutatójában (Kiegészítő Útmutató Óvodai nevelés 5. javított kiadás 115. oldal).*

Néhány elérhető szakmai dokumentum (a teljesség igénye nélkül), amely segítségül szolgálhat a fejlődést nyomon követő dokumentum összeállításához:

- *Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program (Trefort Kiadó 2009)*
- *Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok az óvodáskorban (Okker Kiadó 2000)*
- *Kelemen Lajos: Képességmérés az óvodában (Poliforma Kiadó 2001.)*
- *Nagy Jenőné: Gyermektükör - Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel sorozat: 5. száma (Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete Az Óvodások Neveléséért, 2006.)*
- *Dr. Bakonyi Anna – Lendvai Lászlóné: Fejlődési napló MÓD - SZER - TÁR Oktatásszervező és Tanácsadó Kft <http://mod-szer-tar.hu/2013/06/25/a-gyermek-fejlodeset-nyomon-koveto-dokumentacio/> 2016.11.22.*
- *Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése- mintadokumentum (Óvodai nevelés-www.ovi-suli.hu)*
- *Szászné Csikós Klára- Varga Katalin: Segítőkézség (Ec-Pec Alapítvány, Lépésről lépésre sorozat 2005.)*

2. A gyermeki fejlődést nyomon követő dokumentum kidolgozásához javasolt módszerek, a rögzített eredmények felhasználása

Az óvodai mérés korábbi módszereivel a miértekre nem kaptunk választ, ha pl. a gyermek nem tud egy verset megjegyezni, vagy egy lábon egyensúlyozni, stb., akkor annak vajon mi lehet az oka. Ahhoz, hogy a kisgyermek fejlesztése hatékony és egyéni fejlődéséhez igazodó legyen, tudnunk kell, hogy melyik képesség vagy rész-képesség hiánya okozza nála a lemaradást. Ezért

meg kell ismernünk a teljes gyermeki személyiséget, a képességeit, azon belül a részképességeket és azok összefüggéseit. Ennek óvodában alkalmazott módszere a megfigyelés, esetenként az irányított megfigyelés, végezhetjük csoportos, egyéni vagy mikrocsoportos formában is. A megfigyelések akkor hitelesek, ha természetes környezetben, folyamatosan és tevékenység végzés közben történnek. Törekedni kell arra, hogy minden funkcióra kiterjedő legyen, a teljes gyermeki személyiség feltérképezésére irányuljon, ne állítson értékrendet a képességek között, és hogy az objektivitás szem előtt tartásával valósuljon meg.

A mérés eredményei feldolgozásra kerülnek, és itt érvényesül az a gondolat, hogy a mérés nem cél, hanem eszköz, mégpedig a fejlesztés eszköze.

Az értékelés segítséget nyújt a szülők megfelelő tájékoztatásához, az együttműködéshez, a gyermek önmagához mért fejlődésének nyomon követéséhez, csoporton belüli, ill. intézményi szintű összehasonlításokhoz (pl. portfólió összeállításához, csoportprofil készítéshez, önértékelésekhez stb.) is.

3. A fejlődést nyomon követő dokumentum elkészítési szempontjainak ajánlása, a számszerűsíthető mérés megvalósításának egy lehetséges módja, az eredmények felhasználása

a) A fejlődést nyomon követő dokumentum elkészítési szempontjainak ajánlása

A fejlődést nyomon követő dokumentum:

- táblázatba foglalt, vagy szöveges, vagy táblázatos és szöveges egyaránt, de mindig tényeket mutató,
- áttekinthető, jól rögzíthető,
- illeszkedik a helyi pedagógiai programban meghatározott mérési módszerekhez,
- a szülők rendszeres tájékoztatását is lehetővé tevő,
- számszerűsíthető, előzetes eredményekkel összehasonlítható legyen.

A gyermek fejlődésének nyomon követése az óvodába kerüléstől kezdve egészen az iskolába lépéséig tart.

A jogszabály évi minimum két alkalommal teszi kötelezővé a mérést, ill. annak rögzítését.

A pedagógusok együttműködésük során a rögzítés módját megoszthatják megfigyelési területenként vagy gyermekenként is egymás között.

A gyermeki fejlődés nyomon követése gyakran szöveges formában valósul meg, amely nehezen teszi lehetővé az összehasonlítást, az elért eredmények egymáshoz viszonyított értékelését, valamilyen formában azonban törekedni kell az értékelések, eredmények számszerű, összehasonlítható, elemezhető megvalósítására. Történhet úgy, hogy számokkal kifejezett megoldásokat alkalmazunk, vagyis részletes kategória rendszert alakítunk ki.

b) A számszerűsíthető mérések megvalósításának és azok szintenkénti összehasonlíthatóságának egy lehetséges módja

A számszerűsíthetőség egyik kiindulópontja lehet annak meghatározása, hogy a képesség-területeket hányféle részképesség területre bontjuk (esetleg mely mutatókat vonjuk össze), hogy a teljes gyermeki személyiség lényeges jellemzői feltárhatóak legyenek, és milyen fejlettségi szintet szeretnénk elérni az óvodáskor végére. (Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja tartalmazza azokat a fejlődési jellemzőket, melyek az óvodáskor végére jellemzik a gyermekeket). Meg kell határozni azt is, hogy a gyermekek fejlődésének nyomon követéséhez hány különböző szintű számskálát szeretnénk hozzárendelni, (pl. 1-5-ig számozott értéket alakítunk ki), ill. hogy mit tartunk kialakuló vagy alap, átlagos vagy átlag közelinek, átlag felettinek, vagy kiemelkedő szintnek, stb. és a pedagógusoknak tisztában kell lenniük azzal is, hogy a meghatározott számok milyen tartalommal bírnak az egyes területeken belül.

Az alábbi példa Dr. Bakonyi Anna–Lendvai Lászlóné: Fejlődési napló MÓD-SZER-TÁR Oktatásszervező és Tanácsadó Kft minta dokumentuma⁴ és az Óbudai Hétpettyes Óvoda: Kiss Anita, Angyalfiné Varga Julianna, Majori Ágnes által kidolgozott A gyermeki fejlődést nyomon követő naplója alapján került bemutatásra. (1. táblázat: A gyermeki fejlődés nyomon követése)

1. táblázat: A gyermeki fejlődés nyomon követése

Megfigyelési szempontok képességterületek szerint: részképességek szerinti bontásban			1 kialakulóban	2 alapszinten	3 átlagközeli szinten	4 átlag feletti szinten	5 kimagasló szinten
	6-7 éves	2. félév					
		1. félév					
	5-6 éves	2. félév					
		1. félév					
	4-5 éves	2. félév					
		1. félév					
	3-4 éves	2. félév					
		1. félév					

c) Az eredmények felhasználásának lehetőségei a különböző szinteken

Az adott gyermek önmagához való fejlődésére ad választ a képességterületek, azon belül a részképességek mutatóinak összehasonlítása, ill. a pontszámokban meghatározott, vagy összeített (átlagolt vagy százalékos) értéke is.

A számszerűsíthető mutatók megteremtik annak lehetőségét, hogy a különböző szinteken pl. a féléves értékelések összehasonlításakor: kiértékeljük az egyes területeken belül, ill. a területek összehasonlításával az adott gyermek fejlődését, a fejlesztendő vagy kimagasló képességeit.

Több évet átfogó összehasonlítás: lehetővé teszi, hogy a gyermek önmagához mért fejlődése számszerűen megmutatkozzon, segítve ezzel az egyénre szabott célzott fejlesztés meghatározását, irányvonalait. A mutatók segítségével mind a tehetségigérek, mind pedig a részképesség elmaradások pontosan meghatározhatóvá válnak. Az egyes területek indikátorait életkoronként más- más színnel lehet jelölni, így egy grafikon rajzolódik ki, amely a gyermek fejlődését szemléletesen mutatja akár három, ill. négy éven keresztül.

Csoporton belüli összehasonlítás: Amennyiben a gyermek egyéni értékelő lapján vezetett eredményeit csoportszintű táblázatos formában is összesítjük, akkor a kapott mutatók alapján

⁴ Dr. Bakonyi Anna Mérés-értékelés az óvodában? Az óvadás gyermek fejlődésének nyomon követése (2012-13 Bővített, átdolgozott változat)(www.kpszti.hu/o/gyermek_fejlodes/1.ppt 2017.01.09.)

sokkal könnyebbé válik meghatározni a nevelési feladatokat, és azokat a területeket, melyekre a mindennapos tevékenységek során kiemelt figyelmet kell fordítani, pl. ha több gyermeknél is megfigyelhető az adott területen belüli alacsonyabb pontszám (vagy százalékos érték).

Az összesített adatok alapján jól be lehet határolni a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek körét, és meghatározni a nevelési feladatokat is. Az értékelés után a fejlesztendő területek kijelölésre / kidolgozásra kerülhetnek a nevelési tervekben, a projekttervekben/tevékenység tervezetekben, egyéni fejlesztési tervekben is.

Csoporton belüli éves szintek összehasonlítása: leginkább a pedagógusok munkáját segíti ezeknek a mutatószámoknak az összevetése, még inkább kirajzolódik a csoportszintű ún. „hozza adott érték”, általa jól követhetővé válik a tervek egymásra épülése.

Intézményi szintű összehasonlítás: a csoportszintű összehasonlítások alapjai lehetnek egy intézményi szintű összevetés számszerű kimutatásának. Elősegíti a nevelési területek erősségének, gyengeségének behatárolását, és összehasonlítási alapként is szolgál.

III. A gyermeki fejlődés nyomon követésének értékelése, elemzése az intézményi önértékelés és tanfelügyeleti eljárás folyamán

Mind a tanfelügyeleti, mind az önértékelési kézikönyvek óvodára vonatkozó kiadványaiban az intézményi önértékelés és az intézményellenőrzés esetében a mérések eredményeinek vizsgálatakor hangsúlyozzák, hogy a mérési eredmények adatainak, elemzésének vizsgálatakor, amennyiben az óvoda nem rendelkezik olyan mérési adatokkal, amelyeket az országos adatokkal össze lehetne vetni, úgy a helyben szokásos megfigyelések, mérések eredményét kell öt nevelési évre visszamenőleg figyelembe venni. A dokumentumfeltöltő felületre tehát ezen intézményi mérési eredményeket és elemzéseket kell feltölteni.

A rögzített eredményeket tehát az intézményi önértékelés és tanfelügyeleti eljárás során is figyelembe kell venni, néhány kiemelt elvárást pedig évente szükséges értékelni, elemezni:

Az intézmény önértékelésének területei 5

Az intézmény önértékelése az alábbi területekre terjed ki:

1. Pedagógiai folyamatok
2. Személyiség- és közösségfejlesztés
3. Eredmények
4. Belső kapcsolatok, együttműködés, kommunikáció
5. Az intézmény külső kapcsolatai
6. A pedagógiai munka feltételei
7. A Kormány és az oktatásért felelős miniszter által kiadott az Óvodai nevelés országos alapprogramban megfogalmazott elvárásoknak és a pedagógiai programban megfogalmazott céloknak való megfelelés

Az intézményi önértékelés és tanfelügyelet során az egyik vizsgált terület:

A pedagógiai folyamatok vizsgálata:

- tervezés,
- megvalósítás,
- ellenőrzés,
- értékelés,
- korrekció

⁵ Önértékelési kézikönyv Óvodák számára 3. jav. kiadás

(www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/Onertekelesi_Kezikonyv_ovoda_1123.pdf
2017.01.02.)

1. A pedagógiai folyamatok - értékelés során vizsgálandó szempont (Az intézményi önértékelés keretében évente vizsgált elvárások vastag betűvel szedettek):

Milyen a pedagógiai programban meghatározott gyermeki értékelés működése a gyakorlatban?

- *Az intézményben folyó nevelési /tanítási munka alapjaként a gyermekek adottságainak, képességeinek megismerésére vonatkozó megfigyelési /mérési rendszer működik.*
- *A gyermekek értékelése az intézmény alapidokumentumaiban elfogadott, közös alapelvek és követelmények (értékelési rendszer) alapján történik.*
- *Az intézményben a gyermeki fejlődést folyamatosan követik, a gyermeki fejlődést dokumentálják, elemzik, és az egyes évek értékelési eredményeit összekapcsolják, szükség esetén fejlesztési tervet készítenek.*
- *Az óvodapedagógusok a gyermekek eredményeiről fejlesztő céllal folyamatosan visszacsatolnak szüleinek/gondviselőjének és az életkornak, fejlettségi szintnek megfelelő formában a gyermeknek.*

2. A pedagógiai folyamatok - Korrekció során vizsgálandó szempont:

Mi történik az ellenőrzés, megfigyelés, értékelés eredményeivel? (Elégedettségmérés, intézményi önértékelés, pedagógusértékelés, gyermeki fejlődés megfigyelés, mérés, egyéb mérések.)

Az intézmény stratégiai és operatív dokumentumainak elkészítése, módosítása során megtörténik az ellenőrzések során feltárt információk felhasználása.

- *Évente megtörténik az önértékelés keretében a helyben szokásos formában rögzített megfigyelési, mérési eredmények elemzése, a tanulságok levonása, fejlesztések meghatározása. Ezt követően az intézmény a mérési-értékelési eredmények függvényében szükség esetén korrekciót végez.*
- *Az intézmény a nevelési és tanulási eredményességről szóló információk alapján felülvizsgálja a stratégiai és operatív terveit, különös tekintettel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátására.*
- *A problémák megoldására alkalmas módszerek, jó gyakorlatok gyűjtése, segítő belső (ötletek, egyéni erősségek) és külső erőforrások (például pályázati lehetőségek) és szakmai támogatások feltérképezése és bevonása természetes gyakorlata az intézménynek.*

Az intézményi önértékelés területei közül az

3. Eredmények vizsgálatakor is hangsúlyossá válik a gyermekek fejlődésének nyomon követése és az adatok elemzése:

A területhez kapcsolódó önértékelési szempontok és elvárások (az intézményi önértékelés keretében évente vizsgált elvárások vastag betűvel szedettek):

Milyen eredményességi mutatókat tartanak nyilván az intézményben?

Az intézmény pedagógiai programjának egyik prioritása a tanulás-tanítás eredményessége.

Az intézmény partnereinek bevonásával történik meg az intézményi működés szempontjából kulcsfontosságú sikertényezők azonosítása.

Nyilvántartják és elemzik az intézményi eredményeket:

- *helyben szokásos megfigyelésen, vagy más alapon megszervezett mérések eredményei,*
- *esetleges sport, más versenyeredmények: országos szint, megyei szint, települési szint elismerések,*
- *6 éves kor után óvodában maradó mutatók, elégedettségmérés eredményei (szülő, óvodapedagógus, pedagógiai munkát segítő),*
- *neveltségi mutatók.*

Hogyan hasznosítják a belső és külső mérési eredményeket?

Az intézmény vezetése gondoskodik a nevelési, tanulási eredményességről szóló információk belső nyilvánosságáról.

- *Az eredmények elemzése és a szükséges szakmai tanulságok levonása és visszacsatolása nevelőtestületi feladat.*
- *A belső és külső mérési eredmények felhasználásra kerülnek az intézményi önértékelés eljárásában.*

Hogyan kísérik figyelemmel a gyermekek iskolába lépését, tanulási útját?

- *A gyermekek követésének kialakult rendje, eljárása van.*
- *A gyermekek további eredményeit felhasználja a pedagógiai munka fejlesztésére*

Felhasznált irodalom

1. *Önértékelési kézikönyv Óvodák számára 3. jav. kiadás*
(www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/Onertekelesi_Kezikonyv_ovoda_1123.pdf 2017.01.02.)
2. *Tanfelügyeleti kézikönyv Óvodák számára 4. jav. kiadás*
(www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/PSZE_ovodai_kezikonyv_0130.pdf 2017.01.02.)
3. *Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez Kiegészítő útmutató Óvodai nevelés 5. javított változata*
(www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/ovoda_kieg_2017.pdf 2017.01.02.)
4. *A TÁMOP-3.1.8 Átfogó minőségfejlesztés a közoktatásban című pályázati program keretében szervezett konferenciákon elhangzott előadások*
5. *Dr. Bakonyi Anna: Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése. suliNova 2007.*
6. *Dr. Bakonyi Anna Mérés-értékelés az óvodában? Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése (2012-13 Bővített, átdolgozott változat)*
(www.kpszi.hu/o/gyermekek_fejlolese/1.ppt 2017.01.09.)
7. *Kocsisné Juhász Éva: A mérés, értékelés, tervezés, differenciált fejlesztés egysége a mindennapokban*
(www.educatio.hu/bin/content/tamop311/.../Biztos.../Kocsisne_Juhasz_Eva_ea..doc 2016.12.10.)
8. *Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok az óvodáskorban (Okker Kiadó 2000)*
9. *Kelemen Lajos: Képességmérés az óvodában (Poliforma Kiadó 2001.)*
10. *Nagy Jenőné: Gyermektükör - Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel sorozat: 5. száma (Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete Az Óvodások Neveléséért, 2006.)*
11. *Dr. Bakonyi Anna – Lendvai Lászlóné: Fejlődési napló MÓD - SZER - TÁR Oktatásszervező és Tanácsadó Kft*
(<http://mod-szer-tar.hu/2013/06/25/a-gyermekek-fejlodeset-nyomon-koveto-dokumentacio/> 2016.11.22.)
12. *Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése- minta dokumentum*
(<http://www.ovi-suli.hu/fejlodesnyomonkovetese-mintaoldalak.pdf> 2017.01.08.)
13. *Szászné Csikós Klára- Varga Katalin: Segítőkézség (Ec-Pec Alapítvány, Lépésről lépésre sorozat 2005.)*
14. *Aszalai Anett-Horváth Judit-Horváthné Csapucha Klára - Dr. Rónáné Falus Júlia: Amit az óvónőnek észre kell venni (Flaccus Kiadó Kft. 2009.)*
15. *Barnáné Likovszky Márta: Az egyéni bánásmód és a differenciált fejlesztés alapja és tevékenységeinek segítése (<http://ofi.hu/tudastar/ovodai-nevelési/egyeni-banasmod>)*
16. *Óbudai Hétpettyes Óvoda: Kiss Anita, Angyalfiné Varga Julianna, Majori Ágnes által kidolgozott A gyermeki fejlődést nyomon követő napló*
17. *Óvodamúzeum honlap (www.ovodamuzeum.hu/viewpage.php?page_id=5 2017.01.09.)*
18. *Falus Iván-Ollé János: Statisztikai módszerek pedagógusok számára Okker Kiadó, 2000*
19. *Czédliné Bárkányi Éva – Pedagógiai értékelés (Szegedi Tudományegyetem 2011)*
(www.jgyvk.u-szeged.hu/tamopb/download/tananyag/Pedagogiai_ertekeles.docx 2017.01.10.)
20. *Knausz Imre Mit kezdünk az értékeléssel? Integrációs Pedagógiai Műhely Füzetek (Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság Budapest, 2008.)*
21. *Pedagógiai diagnózis-pedagógiai tesztekkel mért eredményekre fejlesztő eljárások készítése*
(<http://www.istvanffy-szigetvar.sulinet.hu/web/dokumentumok/meres.pdf> 2017.02.10.)
22. *Kimeneti szabályozás, standardizált értékelés, feladatbankok, tesztbankok Vidákovich Tibor előadása*
(<https://ofi.hu/tudastar/minoseg-eredmenyesség/5-vitaforum-kimeneti> 2017.02.10.)

V. MELLÉKLET

Játékörletek a gyermekek megismeréséhez, a fejlődés nyomon követéséhez

1. Mozgásfejlettség motoros képességek

1.1 Nagymozgás

Járás: Ahol nem csak talpon járunk⁶

Elképzelünk egy világot, ahol különbözőképpen járhatunk. Sarkon, lábujjhegyen, külső illetve belső láb élen. Ezután, kiválaszthatják a gyerekek, hogy ők, hogyan járnak ebben a világban.

Futás: Autós játék

A gyermekek szétszórt alakzatban helyezkednek el, kis terpeszállásban. Jelre futkározás (zöld tárcsa), másik jelre (piros tárcsa) megállás kis terpeszállásban.

Körhinta játék

A gyermekek menetirányú körben állnak. Futás körben, majd jelre (dobszó) futás ellentétes irányba.

Sapkafogó

Két fogót választunk, akiknek a fejére sapkát teszünk. Futkározás szétszórt alakzatban a fogók előtt. A fogók - ha menekülő pajtásuk fejére teszik a sapkát-, szerepet cserélnek, majd folytatódik a játék.

Ugrás: Egymástól azonos távolságra elhelyezett azonos magasságú tárgyak átugrása, páros lábról, páros lábra.

Egymástól különböző távolságra elhelyezett azonos magasságú tárgyak átugrása, páros lábról páros lábra.

Kúszás: Katonakúszás zsinórok alatt, vagy akadályok kikerülésével.

Mászás: Négykézláb mászások, állatok mozgásának utánzása, pl. kiskutyák.

Labdadobás, elkapás:

Kisebb-nagyobb labdák dobása, elkapása egy vagy két kézzel, célba dobások.

Rajzolunk minden gyereknek egy házat a padlóra (vagy ők is rajzolhatják) és labdát pattogtatnak, pl.: a házba, a ház mellett, alatt, fenn a tetőn (téri tájékozódás is).

Egyensúly:

Járás vonalon

Rajzolunk, vagy ragasztunk egy vonalat a földre, amin végig mennek a gyerekek. Hátrafelé mehetnek és az út, vagyis a vonal kanyarodhat is.

Séta az erdőben

Rajzolunk, vagy ragasztunk egy vonalat a földre, az út mellé tehetünk különböző tárgyakat (pl.: gomba vagy virág) amit a gyerekek összeszednek a vonalon járás közben. Tehetünk a vonalra (erdei útra) tárgyakat is, pl.: köveket, amit a gyerekek átlépnek.

Egyensúlyozás padon

Előre, hátra járás a pad keskenyebb részén is.

Járás kötélén

Kötelet teszünk a talajra, a gyerekek mezítláb végig mennek rajta. Csukott szemmel is végigmehetnek.

⁶ BUKFENC – Játékkatalogus a tanulási zavarok megelőzéséhez összeállította Dr. Gyarmathy Éva
<https://www.scribd.com/document/331732448/BUKFENC-Jatekkatalogus-atanulasi-zavarok-megelozesehez-Osszeallitotta-Dr/2017.02.20/>

1.2 Finommotorika

- Manipulációk: gyöngyfüzés, gyurmázás, tépés, vágás, ceruzafogás
- Ujjbegyek összeérintése (hüvelykujj sorba érintése a többi ujjal) az alábbi mondóka kíséretében
 - „Hüvelykujjam korán kelt,
Az ablakon kopogott
A négy testvér kiugrott
Köszöntötték – Jó napot!
- Marokkó
- Fonalgombolyag fel és letekerése

Segítsünk Hamupipókének!

Egy tálba összekeverünk lencsét, babot, csicseriborsót. Ujjakkal vagy csipesszel válogatja az egyik gyerek a lencsét, a másik a babot, a harmadik a csicseriborsót.

1.3 Mozgáskoordináció

- Szem-kéz koordináció: célba gurítás, célba dobás, kugli játék
- Szem-láb koordináció: labdavezetés lábbal, ugrás megadott helyre, ugróiskola

1.4 Dominancia

Kéz dominanciája

- Középre helyezünk egy tárgyat: pl.: mackót, babát, kockát. Megkérjük a gyermeket, hogy adja ide nekünk, vagy érintse meg.
- Nagyméretű csavarral vagy műanyag flakonnal: domináns kézzel fogja csavarni.
- Egy lapra egymás mellé két négyzetet rajzolunk, és megkérjük a gyermeket, hogy egyikbe jobb, a másikba bal kézzel rajzoljon egy pöttyös labdát.
- Megkérjük a gyermeket, hogy gyűrjön össze egy-egy papírlapot egyszerre mindkét kézzel.

Láb dominanciája

Megkérjük a gyermeket, hogy:

- rúgjon a labdába
- álljon egy lábra
- ugráljon egy lábon

Szem dominanciája

Megkérjük a gyermeket, hogy egy kilyukasztott lapon keresztül kukucskáljon ki vagy nézzen ki a kulcslyukon.

Téri tájékozódás

Előtt – mögött – mellett – alatt - felett

- A gyerekek utasítás szerint helyezik el a tárgyakat. Lehet ülve, állva, fekve vagy kombinálva. Pl.: könyv alattam, labda előttem, babzsák felettem, könyv alatt a ceruza, stb.
- Tedd! -Tedd, a kockát magad elé, mögé, fejed fölé, melléd jobbra, balra. Tedd a babát a szék elé, mögé, fölé, alá, mellé.
- Hol van most? - Hol van most a mackó, labda?
- Mutasd meg! - Mutasd meg a jobb kezedd a bal kezedet, jobb lábaddal, bal lábaddal.
- Fogd meg! - Fogd meg a bal kezedd a jobb térdedet stb.
- Testrészek mozgatása
- Megfigyelhető utánzás, vagy robotjátékba átépítve, pl.: mutasd meg a kezed, fejed, hajlítsd be a könyököd, térded stb.

1.5 Testséma

- Mutasd meg: hol van a kezed, lábad, fejed, hasad, térded, bokád, szemed, szád, orrod, füled, homlokod, állad, hátad, nyakad, hasad, sarkad stb.
- Mi mindent tudunk csinálni a kezünkkel?

A gyerekek egy-vagy két kézzel, nyitott vagy csukott szemmel különböző mozgásokat végeznek: integetnek, hívnak valakit, bokszoznak, mosnak, kevernek, gyúrnek, stb.

▪ Hogyan tudunk állni?

- Terpeszben
- Egymás mellett a láb
- Lábujjhegyen
- Keresztezés
- Harántterpesz

Csukott szemmel is csinálhatják a gyerekek, meg is nevezhetik az egyes helyzeteket.

▪ Tollas játék

Párban játszunk. A csukott szemű pajtásunknak egy-egy testrészét megérintik madártollal a gyerekek. Először mondja, hogy hol érintette meg, majd a társ mondja, hol érezte pl.: arc, nyak, homlok, kézfej, tenyér stb.

▪ Testrészek

Különböző tárgyakat különbözően visznek a gyerekek: pl.: vállon, fejen, kézháton, stb.

2. Nyelvi fejlettség

2.1 Beszédhallás, beszédértés

▪ Papagáj játék

Mondd utánam a következő szavakat: labda, virág, csillag. Mondd utánam a következő mondatokat: Esik a hó. Egy szép hóembert építettem az udvaron.

▪ Szófogadó játék

Csináld, amit mondok: Hozd ide a labdát! Fogd meg a füled! Stb.

▪ Hallásvizsgálat

5 m távolságból meghallja a suttogó beszédet úgy, hogy suttogónak háttal áll.

▪ Bolondos történet

Elmesélünk a gyerekeknek egy bolondos történetet, a gyerekek figyelmesen hallgatják. Amikor hibát fedeznek fel, azt mondják, hogy „lárifári”
„Tegnap éjjel, amikor a nap magasan állt az égen, furcsa zajt hallottam. Mikor kitekintettem az ablakon, épp egy macska osont el mellettem az öt lában, és hangosan nyávogott. Ebben a pillanatban esett le egy eper a fáról, és egyenesen a macska csőre előtt landolt...”

2.2 Szókincs⁷

Memória másképp

Memóriakártyákat lefordítva helyezzük el. A gyermekek egymás után egy-egy kártyát felvesznek. A memóriakártyán látható képről mond egy mondatot a gyerek (minimum 4 szó). Akinek sikerült kitalálni egy megfelelő mondatot, megkapja a kártyát. Ha nem, lefordítva visszatesszük a többi közé.

2.3 Hangok ejtése

Mondóka, mely tartalmazza az összes hangot:

„Holnap lesz a győri vásár

⁷ Johanna Friedl – *Az iskolai siker titka a játék Az iskolára és a sikeres tanulásra felkészítő játékok, Deák és Társa Kiadó 2003.*

Péklegény Benedek,
Felpakol kocsijára
Tíz zsák peracet, három batyu kenyeret.
Jól megsült már vegyetek gyerekek”

2.4 Beszédindíték, beszédkedv: Megfigyelés, tapasztalat alapján.

2.5 Folyamatos, összefüggő beszéd, szövegviassaadás

- Rövid, 3-4-5 mondatból álló, a gyermekhez közel álló történet visszamondása.
- Mondj a képről egy történetet!

2.6 Mondatszerkesztés

- Mondd el, mit látsz a képen, mondj róla egy mondatot.
- Kérdésekre mondattal válaszol-e a gyermek, helyesen alkotja-e a mondatokat?

2.7 Fogalomalkotás⁸

Mondd egy szóval, közös néven:

baba	kés	kutya	kalapács	rózsa	alma	kabát
autó	villa	cica	fűrógép	tulipán	körte	nadrág
kocka	kanál	ló	csavarhúzó	nárcisz	szőlő	pulóver
lego	merőkanál	bárány	harapófogó	ibolya	eper	sapka
játék	evőeszköz	állat	szerszám	virág	gyümölcs	ruha

2.8 Metakommunikáció

- Milyen lehet a kisfiú a képen, mit érezhet?
- Milyen az arcod, ha szomorú, vidám, vagy, ha megijedsz, stb. – tükör előtt
- Pantomim játék – játsszuk el pl.: fészüködünk, napozunk, virágot öntözünk, autót vezetünk, stb.
- Mit csinálok? Találjátok ki!

2.9 Elemi tájékozottság

Kognitív – értelmi képességek

Új kisgyerek érkezett a csoportba, mutatkozzunk be:

- Hogy hívnak?
- Anyát hogy hívják?
- Apát hogy hívják?
- Hol laksz?
- Van testvéred?
- Hány éves vagy?

3.1 Figyelem

Látási figyelem

- Keresd az ugyanolyat, pl. tárgyak válogatása, formák bekarikázása, stb.
- 3-4-5 képet, tárgyat kiteszünk, megérintjük – utánozd le a sorrendet
- Dominójáték

Hallási figyelem⁹

- Zörejek, a környezet hangjainak felismerése
- Hangszerek hangjának felismerése
- Hallási megkülönböztetés:
Kinder tojástartóban rizst, babot, cukrot, gyöngyöt, kavicsot stb. teszünk.
Mindegyikből kettő legyen. A gyerek találja meg mindegyiknek a párját.
- Hangforrás irányának megkeresése. Pl.: Hol ketyeg az óra? Dobkereső játék

⁸ Óbudai Gyermekvilág Óvoda Játéktár - Játékgyűjtemény

⁹ Komáromi Lajosné: A Játék természetes örömeivel Antológiai Kiadó2006

3.2 Emlékezet

Vizuális emlékezet

- Mutatunk egy képet, lehet nézni néhány percig, majd lefordítjuk. Sorold fel, mi volt a képen!
- A kis képek közül válaszd ki, mit láttál a nagy képen!
- 3-4- képből, tárgyból mit bújít el, mi változott meg?
- Memóriajáték

Hallási emlékezet

- 2-3-4 szó visszamondása (lehet játszani körben ülve, labda vagy babszák dobással).
- Szólánc: a kezdő szóhoz mindenki mond még egy szót úgy, hogy az előzőleg elhangzott szavakat is megismétli.
- Több képet vagy tárgyat teszünk a gyermek elé, sorban megnevezek néhányat, az elhangzott tárgyakat, képeket válassza ki a gyermek (3-5 elem).
- 3 vagy több hangszer megszólaltatása, a hallott sorrendben mutassa meg vagy sorolja fel a hangszereket. (Lehet más hangokkal is pl. papírtépés, kulcscsörgés stb.)

Beszédemlékezet

- Kevés, majd több mondatból álló történet, meserészlet visszamondása, vagy utasítás-sorok megjegyzése.

3.3 Időbeli tájékozottság

- Napok, napszakok, hónapok, évszakok felsorolása, sorba rendezése.
Pl.: mi van a kedd előtt, a vasárnap után, milyen nap van ma? Milyen évszak, hónap, nap van ma?
Játék: Maci egy napja – napszakokhoz - mikor mit csinálunk (Maci bőrbe bújva)
 - Események időbeli sorba rendezése, pl.: növekedés, hőemberépítés, virág fejlődési folyamata
 - A hét napjai
A gyerekek körben ülnek, egymás után egyenként megnevezik a hét napjait (helyes sorrend). Először lassan, majd egyre gyorsabban.
 - Mit csinálunk reggel, délelőtt, délben, délután, este, éjjel.
 - Melyik van előbb?
Megnevezünk két-két napszakot, melyik van korábban? Pl.: dél-este, reggel-délután

3.4. Formaismeret

Négyzet, háromszög, kör, téglalap ismerete, megkülönböztetése

- Keressük a formákat
- Egy formából álló képet alaposan megnéznak a gyermekek, megkeresik, hogy milyen formák rejtőztek el bennük, majd ceruzával átrajzolják a formákat, minden formához más és más színt használnak.
- Színismeret
 - Alapszínek megnevezése: piros, zöld, kék, sárga
 - Tárgyak, játékok, fonalak, gombok, stb. válogatása színek szerint.

3.5. Gondolkodási műveletek

Analízis szinten

Puzzle játék

Összefüggések észrevétele

Mi nem illik a sorba, miért? Kakuktkojás játék tárgyakkal, képekkel.

3.6. Ritmusérzék

- Ritmustelefon játék: egyszerű ritmus visszatapsolása, kopogása kavicsal, fakockával. Pl.: ti-ti-tá-tá, tá-tá-ti-ti-tá, tá-tá-tá-tá
- Szín, forma ritmus: ritmikus sorok kirakása tárgyakkal (kockák, állatok).
- Ritmus gyöngyfüzés – szín és forma szerint.
- Add tovább: tapsolunk egy egyszerű, rövid ritmust, a mellettünk ülő gyermeknek, ő a következőnek stb.
- Oszlopban állnak egymás mögött a gyerekek, a ritmust egymás hátát ütögetve adják tovább, a leghátul álló óvodapedagógus kezdi.

3.7. Képzelt

- Meseszövés: Elkezdek egy mesét: pl. „Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kerek erdő...” a gyermekek folytatják.
- Képmesélés - mondjon róla egy történetet.

4. Érzelmi, akaratfejlettség

Megfigyelés, tapasztalat alapján.

5. Szokásrend – önállóság, szociális magatartás

Folyamatos megfigyelés, tapasztalat alapján

+ Drámajátékok

Eső-játék

Körben állunk vagy ülünk, mutatom, hogy mit kell csinálni:

1. Csattogtatás a hüvelyk- és mutatóujjal
2. Tenyerek összedörzsölése
3. Csettintés minkét kézzel
4. Combok tenyérrel ütögetése
5. Combok tenyérrel ütögetése és lábbal dobogás a padlón
6. Taps és lábbal dobogás a padlón
7. Innen visszafelé az 1-ig.

Macska kergeti

Macska kergeti az egeret, a macskát kergeti a kutya. Bábokat adunk körbe. Cél, hogy bábok ne értsék utol egymást.

Cica – kutya (körben állunk)

Cica	Kutya	Cica	Kutya
1	2	3	4

Cica csak cicának adja körbe a labdát, kutya csak kutyának!

Gyöngyök

Gyöngyszemek vagyunk, szabadon sétálunk. Közben azt mondom, hogy felfűzném a gyöngyöket a nyakláncnak. Ha azt mondom, hogy például: „Három nyaklánc” akkor három nyakláncba körbe állnak össze. Egy mesebeli cica a nyakláncot minduntalan elszakítja, így kezdődik előlről a játék. A következő játékoknál a nyakláncok különböző számú gyöngyökből készüljenek. A gyöngyök közben lehetnek mérgesek, álmosak, vidámak stb., s eszerint mozogjanak, így nem lesz unalmas a játék.

Tükörjáték

A párok egymással szemben állnak. Képzeljék el, hogy egy tükör van előttük. Egymás szemébe nézve, lassan induljanak el egymás felé egészen addig, míg felemelt tenyereikkel egymásnak nem ütköznek. Ott a képzeletbeli tükör. Egyezzenek meg, hogy melyikük lesz a tükör és ki a tükörkép. Ezután indul a tükörjáték. A tenyér és szemkontaktust megtartva, mintha folyamatosan a tükörnek támaszkodjanak, próbáljanak meg egyformán mozogni. Halk zeneszó kísérheti a játékot. A párok megpróbálhatnak a zene hangulatának megfelelően mozogni.

A melléklet összeállításához felhasznált irodalom:

1. Csabai Katalin: *Lexi – Nemzeti Tankönyv Kiadó Budapest, 2014*
2. BUKFENC – [Játékkatalógus a tanulási zavarok megelőzéséhez](#) - összeállította: Dr. Gyarmathy Éva /2017.02.20/ (Hivatkozás: Gyarmathy Éva (1991) *Játékkatalógus tanulási zavarokkal küzdő gyerek*. In (szerk) P. Balogh K: *Iskolapszichológia*, 20. ELTE, Budapest
3. Gyarmathy Éva: (2007) *Diszlexia. Specifikus tanulási zavar. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest*
4. Gyarmathy Éva: (2012) *Diszlexia a digitális korszakban, Műszaki Kiadó Budapest*
5. Johanna Friedl – *Az iskolai siker titka a játék Az iskolára és a sikeres tanulásra felkészítő játékok*, Deák és Társa Kiadó 2003.
6. Deákné B. Katalin: *Anya, taníts engem! Tudatos lépés Kft 2010*
7. Óbudai Gyermekvilág Óvoda Játéktár – *Játékgyűjtemény*
8. Lovas Mihályné- Tarr Ágnes: *Varázstükör Nemzeti Geográfia 2011*
9. Gaál Sándorné- Kunos Andrásné: *Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában Magánkiadás 2004*
10. Rosta Katalin- Rudas Katalin- Kisházy Gergely: *Hüvelykujjam Logopédia Kiadó GMK 2006*
11. Komáromi Lajosné: *A Játék természetes örömeivel Antológiai Kiadó 2006*
12. Apor Vilmos Katolikus Főiskola Vác, Móka János előadása 2006 (saját jegyzet alapján)